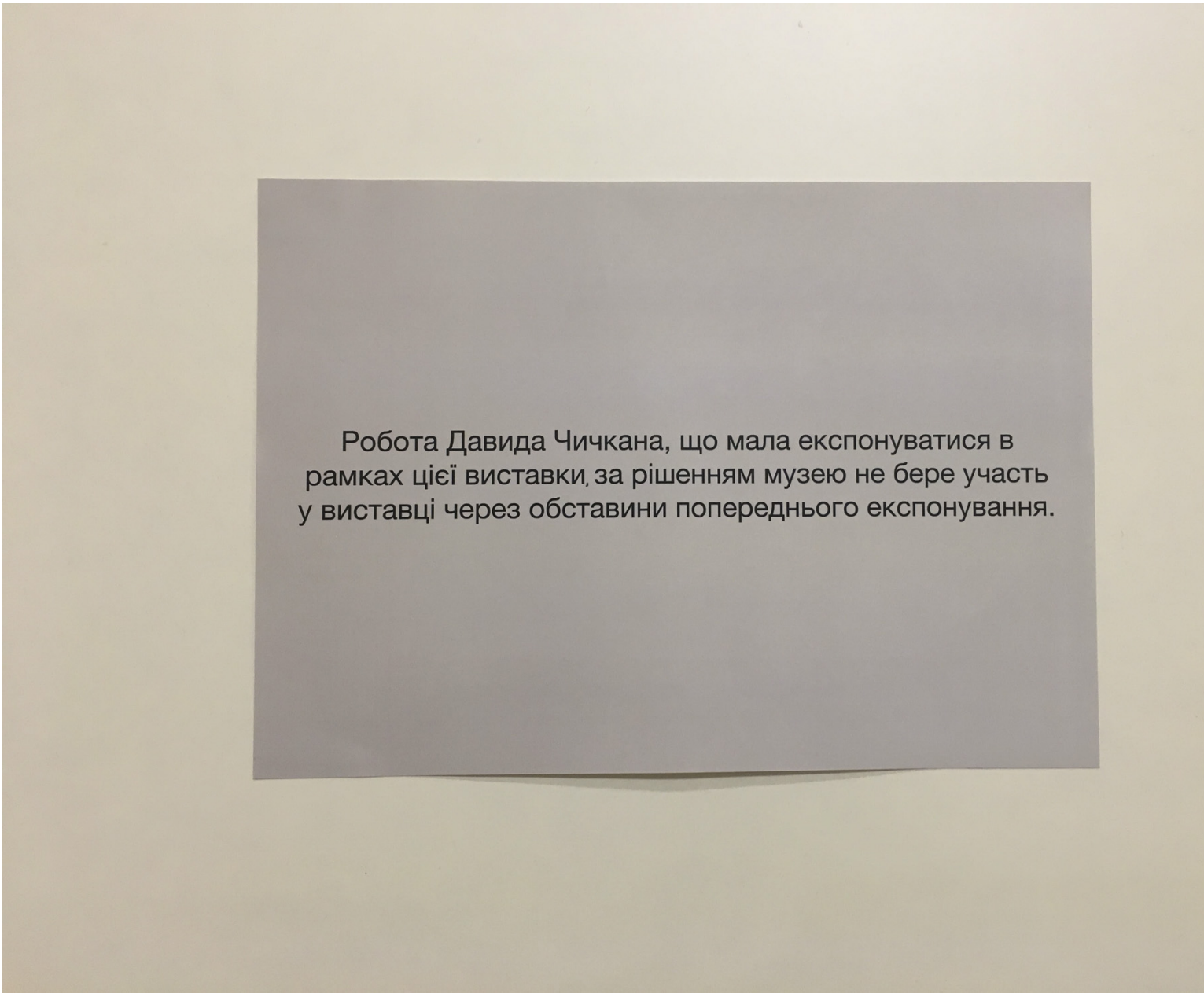
Куратори Худради та колектив музею П. Тичини про зняття з виставки роботи Давида Чичкана

25 жовтня у Літературно-меморіальному музеї-квартирі П.Г. Тичини в Києві відкрився другий майданчик виставки «Свято скасовано!», яка проходить зараз в межах Київського Інтернаціоналу – Київської бієнале 2017 у двох локаціях: у музеї-квартирі та в «тарілці» на Либідський. Перед відкриттям музей з міркувань безпеки відмовив кураторському колективу в запланованому експонуванні роботи художника Давида Чичкана.

Никита Кадан:

Цензура повторяется. Повторяется уже рутинно, предсказуемо. Простой механизм – действия ультраправых, усиленные синдромом "у страха глаза велики", запускают механизм цензуры и самоцензуры.

Однако забота о безопасности посетителей и фондов – далеко не то же самое, что идеологически мотивированный отказ выставлять крамольное искусство. И иногда слово "цензура" стоит употребить безоценочно, по крайней мере без активной обвинительной окраски. Сравнения со "Страшным судом" в Арсенале или "Украинским телом" в Могилянке тут могут быть лишь спекуляцией.

Также нужно указать на то, что музей мог бы детальнее ознакомиться с запланированным для показа материалом, а если инициативы он не проявляет, то кураторы могли бы его к этому знакомству подтолкнуть. Эти слова рассматривайте как самокритику.

За прошедшие дни я не раз услышал, что экспозиция в том виде, какой есть сейчас (пустой стенд с надписью, что работа снята по решению музея в связи с обстоятельствами предыдущего показа, и экспликация с рассказом о погроме), демонстрирует "цензуру насилием" лучше, чем сама разорванная работа. В каком-то смысле можно согласиться. Но сама наша выставка о цензуре является звеном в цепи других высказываний на эту же тему. И смысл этих высказываний был и в том что цензуру просто нельзя принимать как должное. Что не сопротивляться – значит сдавать территорию. На сегодня могу сказать – нужно сделать все возможное, чтобы эта работа все же была показана в рамках выставки.

Колектив Літературно-меморіального музею квартири П.Г. Тичини в м. Києві:

Колектив Літературно-меморіального музею квартири П.Г. Тичини в м. Києві хотів би в цьому зверненні донести спільну позицію колективу музею щодо рішення про неекспонування роботи Давида Чичкана "Делегування влади" з циклу "Втрачені можливості".

Передусім хотіли б зазначити, що музей поділяє цінність свободи самовираження художників. Тим не менш, це рішення науково-методичної ради музею було одностайним.

Літературно-меморіальний музей-квартира П.Г. Тичини в м. Києві – державний музей, тому діє у відповідності до чинного законодавства України. Музей керується міркуваннями збереження музейних предметів, що є частиною Державного музейного фонду України, від пошкодження. Музей має не допустити навіть потенційної загрози для музейних предметів.

Не останнім аргументом для музею є також безпека відвідувачів, художників та співробітників музею.

Катерина Бадянова:

Робота Давида Чичкана була заборонена музейниками до показу не за ідеологічними причинами, була відмова в матеріальній присутності у виставковому просторі небезпечної роботи (за аргументами музейників, небезпечної для фондів і основної групи відвідувачів – дітей); проте музейники були готові на згадування цієї роботи і у просторі виставки, і у медійному розголосі, і у відкритому проговорюванні тих конкретних причин, які призвели до заборони або перестраховування, тобто до дій, які по суті є цензурними.

Але варто сказати, що причини, які уможливили прояв цензурування в стінах державного музею історичного профілю, пов’язані і з тим, що музеї в Україні, з одного боку, є структурно визначеним радянським типом музею, а з другого – залежним від державних органів управління культурою і незахищеним перед ними. І сьогодні в зміненому контексті пострадянські музеї досі перебувають у затяжній кризі свого концептуального перевизначення: позиціонування свого суспільного призначення, прояснення принципів і підвалин, з яких випливають першочергові дослідницька й освітня функції (які мають здійснюватися на основі дослідження власної музейної колекції).

Проте в реальності виходить так, що державні музеї змушені узгоджувати, якщо не підпорядковувати, насправді відкриту можливість самостійної артикуляції сьогоднішнього історичного контексту, роботи з минулим. Пріоритет збільшення кількості відвідувачів, орієнтація роботи на менеджмент потоку відвідувачів, примус залучення додаткового фінансування не властивими для музеїв засобами почасти нехтують їхньою профільною специфікою і, відповідно, дослідницькою функцією.

Колектив літературно-меморіального музею П. Тичини намагається працювати з неоднозначністю цієї історичної особи, офіційної, цензурованої, самоцензурованої, з трактуванням його ролі і творчості в різні історичні періоди. Я не думаю, що музею П. Тичини після відмови в показі на виставці роботи Давида Чичкана вигідно ставати на позицію жертви чи то обставин, чи то безвідповідальності кураторів гостьової виставки «Свято скасовано!», і так само невигідно намагатися подолати або затерти ситуацію за бюрократичними процедурами. І для кураторського об’єднання Худрада, і для музею Павла Тичини виставка, що має за свій предмет цензуру, – це конкретний, ясний і надто незручний контекст, з якого варто продовжувати дивитися і говорити, а не заминати його як прикру помилку.

Евгения Белорусец:

Работа Давида Чичкана стала одной из двух, призванных на выставке представлять сегодняшнюю цензуру в контексте исторической преемственности. Другая работа – «Страшный суд» Владимира Кузнецова, была в 2013 году закрашена перед открытием выставки директором музейного комплекса Мистецький Арсенал, Наталией Заболотной. Из-за своей классической в смысле цензуры биографии, случай должен и может быть рассмотрен в связи со статьей 309 Гражданского Кодекса Украины и статьей 45-1 закона Украины про Информацию.

Работа Давида Чичкана «Делегирование власти» была вместе со всей его выставкой «Утраченная возможность» подвергнута сначала преследованиям и угрозам, а затем физически уничтожена небольшой группой лиц, идентифицирующих себя с ультраправой идеологией. После погрома выставка открылась повторно. Очевидно, что помимо факта цензуры, имитирующей сценарий еще советских спланированных акций «возмущенной

общественности», тут присутствует дополнительное содержание: угрозы, шантаж, попытки через насилие повлиять на публичное пространство и его политику, запугивание, использование оружия, нанесение морального, физического, материального ущербов.

В то время как работа Владимира Кузнецова, став поводом и смыслообразующим центром для многочисленных дискуссий, вскоре в форме документации будет выставлена в Национальном Музее Украины и передана ему в дар, работа Давида Чичкана на наших глазах становится изгоем, от которого перед открытием выставки отказывается музей Тычины «из соображений безопасности».

Хоть на этот раз никаких угроз ни в адрес организаторов и кураторов выставки, ни в адрес музея не звучало, музей посчитал возможным и даже необходимым пренебречь решением приглашенных кураторов и исключить эту работу из выставки, нарушив её целостность. Само событие – криминальные действия в отношении институции и художественных работ – выносится за рамки обсуждения, не о нем пишут журналисты в первую очередь – а о том, «правильно или нет поступает музей, ограждая себя от возможной опасности».

В подобной оптике «опасность» лишается конкретики и субъектности, она становится чем-то объективным, вроде стихийного бедствия, способного настигнуть каждого, кто посмеет прикоснуться к работе этого художника. Нападавшие неприкосновенны, они – за пределами компетенции музея, журналистов, государства. Т.е. нет никаких маргинальных, вооруженных организаций, исповедующих ультраправые взгляды, ксенофобию, вульгарный консервативный фундаментализм и, видимо, решивших, что они могут позволить себе уничтожать свободу слова, право на дискуссию и демократию в стране, патриотами которой они себя называют. Зато ищущий виновных взгляд обнаруживает кураторов и художника, которые не позаботились о безопасности музея, решились музею, который посещают дети, предложить работу, вместе с которой приходят такие угрозы безопасности.

Будто бы за безопасностью выставочных площадок и музеев в Украине не обязано следить государство, будто бы оно по молчаливому согласию общества давно самоустранилось, предоставив право на насилие небольшим группам вооруженных правых. И нам остаётся только искать путь между капель дождя в этой непростой ситуации.

Главными создателями проблем в таком случае оказываются кураторы и сам художник. Решение проблемы – устранение работы художника. А линию поведения в музее задает не законодательство, не институционная логика или кураторский подход, а несколько преступников, совершивших погром выставки.

Отказ от экспонирования этой работы означает, что мы признаём право нескольких погромщиков определять нашу публичную политику, наше публичное пространство, политику украинских музеев, институций и кураторских коллективов. Подобная уступка оскорбляет не только здравый смысл, концепцию музея, но и идею общества, подчиняющегося верховенству права, а не случайным всплескам мелкого насилия.

УСЯ ВЛАДА БЕЗВЛАДДЮ!
ВЛАДУ УСІМ!
ВЛАДУ НІКОМУ БЕЗВЛАДДЯ УСІМ
Ⓐ ПРОТИВ ВЛАСТИ ЗА БЕЗВЛАСТИЕ
НИКАКОЙ ВЛАСТИ НИКОМУ
ЗА ВЛАСТЬ ДЛЯ ВСЕХ
ВЛАДУ РАДАМ ЛІБЕРТАРНИХ СОЦІАЛІСТІВ
ВЛАДУ ТРУДЯЩИМ
ВЛАСТЬ РЕВОЛЮЦИОННЫМ СОВЕТАМ
ВЛАСТЬ ФЕДЕРАЦИЯМ КОММУН
ВЛАДУ СОЦІАЛЬНИМ ДЕМОКРАТАМ
ВЛАДУ ПРОФСПІЛКАМ
ВЛАДУ НАРОДУ!
ВСЯ ВЛАСТЬ НАРОДУ!
ВЛАСТЬ ПРОФСОЮЗАМ
ВЛАСТЬ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИМ ПАРТИЯМ
ВЛАДУ ХРИСТИЯНАМ
ЗА ПРОФЕСІЙНУ ВЛАДУ
ВЛАДУ ОБРАНЦЯМ НАЦІЇ
ВЛАДУ ЛІБЕРАЛАМ
ВЛАДУ ПАТРІОТАМ
ЗА ЧЕСТНУЮ ВЛАСТЬ
ВСЮ ВЛАСТЬ ПРОФЕССИОНАЛАМ
ВЛАСТЬ ПАТРИОТАМ
ВЛАСТЬ ХРИСТИАНАМ
ВЛАСТЬ НАРОДНОМУ ЛИДЕРУ
ВЛАСТЬ ЛИБЕРАЛАМ
ВЛАДУ НАЦІОНАЛІСТАМ
ВЛАДУ ГЕТЬМАНУ
ВЛАДУ ХУНТІ!
ВЛАСТЬ ИМПЕРИАЛИСТАМ
ВСЯ ВЛАСТЬ ВОЕННЫМ
ВЛАСТЬ ЦАРЮ
ВЛАДУ СОЦІАЛ-НАЦІОНАЛІСТАМ
ВЛАСТЬ НАЦИОНАЛ-СОЦИАЛИСТАМ

Леся Хоменко:

Заснований у 2008 році міждисциплінарний кураторський колектив Худрада від початку був дискусійним клубом, лабораторією, де на стику багатьох розбіжностей, просто на міський галявині, в суперечках, викреслювались спільні теми та контекст нашого існування в Україні.

Ця непрактичність мене завжди найбільше приваблювала в Худраді. Зрештою, за ці роки ми зробили чимало виставок. Не в усіх я брала активну участь. На мій погляд, у Худраді часто виринало протиріччя між процесом внутрішньої дискусії учасників і необхідністю вписуватись в дедлайни і взагалі бути ефективними.

Інцидент, що відбувся на відкритті другої частини виставки “Свято скасовано” в літературно-меморіальному музеї-квартирі П. Г. Тичини в межах Київського Інтернаціоналу – Київської бієнале якраз є наслідком одного з таких протиріч. Члени Худради продовжували обговорення робіт та сенсів, що виникають між ними, до самого відкриття виставки – цю дискусію я вважаю самостійним артефактом. Проте, без особливих труднощів відкривши першу частину виставки на орендованому майданчику в “Тарілці” на Либідській, ми трохи не врахували, що друга частина виставки пройде в зовсім іншому типі інституції. Так склалось, що складно організована (і повна протиріч) кураторська група зібралась експонувати художню роботу, що має непросту біографію і потребує додаткових зусиль для своєї репрезентації. До того ж експонувати зібрались у міському музеї, що не займається сучасним мистецтвом і розміщений в житловому будинку. Як на мене – задача надцікава. Як гра в шахи. Але я ненавиджу грати в шахи за годинником. Проте іноді годинник необхідно враховувати, щоб дати сторонам час для маневрів. Отже, в день інциденту, а саме – в день відкриття виставки, часу ні в кого не було. Роботу було знято, а як компроміс висіла інформаційна табличка з поясненням.

Наступного дня фото таблички розлетілось соцмережами з підписом “цензура”. Для мене такі метушливі висновки були такими ж недоречними, як жбурляння шахових фігур в банку з компотом замість осмислених ходів на дошці. Як свідку всього процесу, мені таке рішення здалось трохи запростим.

Тези моїх колег про страх перед хуліганами, що стає тотальним в суспільстві і переростає у цензуру, мені не дуже близькі. Все ж таки хулігани – хуліганять. Музей не цензурує, а намагається пристосувати свою неповоротку структуру до екстремальних умов, в яких існує сучасне мистецтво. А куратори – це ми…

Лада Наконечна: Є сенс відновити послідовність співпраці кураторського об’єднання Худрада з Літературно-меморіальним музеєм-квартирою Павла Тичини.

У цьому році Метод Фонд, двоє співорганізаторок якого є також учасницями Худради (я та Катерина Бадянова) проводили спільно з НХМУ і за участі представниць/ків чотирнадцяти

художній музеїв семінар «Художній музей, історія мистецтва та соціалістичний реалізм». Цей семінар є продовженням досліджень та експедицій Метод Фонду в історію, архіви, експозиції пострадянських музеїв, що набувають форм виставок, дискусій та публікацій.

За непередбачених обставин одна із зустрічей семінару була проведена в стінах Музею П. Тичини. Після такого знайомства з Метод Фондом співробітниці Музею проявили зацікавленість нашою практикою й висловили готовність до співпраці.

Під час підготовки виставки кураторського об'єднання Худради, коли було прийняте рішення фокусуватись на явищі цензури, ми не могли не згадати це запрошення. Виставка Худради, як частина Київського Інтернаціоналу – Київської Бієнале 2017, організованої Центром візуальної культури, планувалась для головної локації Бієнале – "Тарілки" на м. Либідська. Часові межі на підготовку були дуже вузькі, що обіцяло напружену роботу – але ми, погодившись на реалізацію однієї виставки, вийшли на дві частини: неможливо було відмовити собі говорити про цензуру в контексті історії Павла Тичини, ще й із цілковитою підтримкою працівників Літературно-меморіального музею-квартири П. Тичини. Така співпраця з державним музеєм, що вибудовується навколо спільного поля уваги і предмету дослідження, в українських реаліях рідко трапляється: для нас музей і його колекція є унікальним контекстом для розмови про методи цензури і їхню післярадянську тяглість або трансформації. Так ми запропонували Музею аспекти, що є важливими для їхньої наукової роботи.

Такі, здавалося б, безпечні умови роботи над виставкою розслабили – повз увагу пройшло те, що діяльність музею фактично має культурно-просвітницьку форму, адже основні відвідувачі музею діти, а саме групи школярів або студентів, нерідко вимушено направлені в Музей своїми керівниками. Безпека відвідувачів була вагомим фактором, як і збереження фондів, до чого й апелювали музейниці при рішенні прибрати роботу Давида Чичкана з експозиції.

Роботи виставки «Свято скасовано!» – мистецькі твори, більшість яких базована на архівних матеріалах, відео («Актори профанної історії» Клеменса фон Ведемайера та Олени Вогман), аудіозаписах («Щодо особливостей звинувачувальної мови в періоди переходу» та «Люди, що ніколи не бачили Леніна» Ларіона Лозового), газетах («Папялушка» Сергія Шабохіна та Нікіти Кадана, що повністю складається з фрагментів білоруських газет 1991-1995 рр.), фактах і висловлюваннях («У пошуках втраченого місця» Яни Бачинської, «Практики підкорення» Сергія Шабохіна, "Музики" групи Р.Е.П., читка цензурованих віршів П. Тичини поетом Василем Лозинським), а також документах і артефактах: фрагмент справи художника Володимира Кузнецова проти Мистецького Арсеналу та предмети з Літературно-меморіального музею-квартири Павла Тичини (посмертна маска та руки, табличка з могили, тексти екскурсій), розміщені у експозиції фрази кураторів виставки.